"بەشی سێهەم"

هەندێ حوکمی شەرعی تایبەت بە

((حیض و الاستحاضة والنفاس))

یەکەم : (الحیض) :

١- **پێناسەی((الحیض)):** پێناسەکەی لە زمانەوانیدا واتا ڕژان بەلام لەشەرعدا بریتییە لە خوێنێك دەر ئەچێت لە(سەرچاوەی ڕەحمی ئافرەتەوە لە کاتێکی دیاریکراودا بەبێ ئەوەی بەهۆی نەخۆشی یان بەرکەوتنەوە بێت . بەڵکو شتێکە خوای گەورە کچانی ئادەمی ڕاهێناوە لە سەری . وخوای گەورە لە ڕەحمی ئافرەتدا دروستی کردوە وەکو خواردنێك بۆ منداڵ لەسکی دایکیدا لەکاتی سك پڕیدا، بەلام دوای بونی منداڵکە ئەبێت بەشیر، وە ئەگەر ئەو ئافرەتە سك پڕ نەبو یان شیردەر نەبوو ئەوا ئەو خوێنە وەك خۆی دەمێنێتەوە ناگۆڕێت بۆ هیچ بابەتێکی تر. لە کاتی دیاری کراودا لە ڕەحمی ئافرەتەوە دێتەدەرەوە کە پێ دەوترێت (مانگانەی ئافرەت) .

٢- **تەمەنی کاتی حەیض:** ئەو تەمەنەی کەئافرەت تیایدا(عادە) ئەبێت. زۆر جار لە نۆ ساڵییەوە بۆ پەنجا ساڵی دەبێت . وەکو خوای گەورە دەفەرموێت .

﴿واللائي يئسن مِن الْمَحِيضِ مِن نسائكُم إِن ارتبتم فَعِدتهن ثَلَاثَةُ أَشهر واللائِي لَم يحِضن ....﴾ (الطلاق:٤) وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ : واتە ئەوانەی کە گەیشتونەتە پەنجا ساڵی وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ : ئەوانەن کە منداڵن و لە خوار نۆ ساڵیەوەن .

٣- حوکمەکانی (حیض) :-

أ- لە کاتی (حیض) دا جیماع کردن حەرام دەبێت بەبەڵگەی ئەو ئایەتەی کە خوای گەورە دەفەرموێت ﴿ويسألُونك عن الْمحِيضِ قُلْ هو أَذًى فَاعتزِلُوا النساء فِي الْمحِيضِ .... ﴾ (البقرە:٢٢٢) واتە پرسیارت لێدەکەن لە (حیض)ی ئافرەتان پێیان بڵێ لەو کاتەدا ناڕەحەتی‌یە بۆ ئافرەتان و وەجیماعیان لەگەڵدا مەکەن . وە ئەم حەرامێتی‌یە بەردەوام دەبێت تاوەکو خوێنەکە نامێنێت و خۆی دەشوات و پاك دەبێتەوە وەکو خوای گەورە دەفەرموێت ﴿...... ولا تقْربوهن حتى يطْهرنَ فَإِذَا تطَهرنَ فَأْتوهن مِن حيثُ أَمركُم اللَّه ......﴾

بەلام جگە لە جیماع کردن حەڵاڵە بۆ هاوسەری کە لەزەتی لێ وەربگرێت ، وەك پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفەرموێت : ((إصنعوا كل شيء إلاّ النكاح))[1] واتە هەموو کارێك ئەنجام بدەن لەو کاتانەدا تەنها جیماع نەبێت .

ب- لە کاتی (حیض)دا ئافرەت بەڕۆژوو نابێت و نوێژەکانی ناکات و حەرامە لەسەری ، وە ئەگەر ئەنجامیشی بدات دانامەزرێت بەو فەرموودەیەی کە دەفەرموێت : ((أليس إذا حاضت المرأة لم تصل ولم تصم))[2] . واتە : ئایا ئافرەت کە لە (حیض)دایە نە بەڕۆژوو دەبێت و نە نوێژ دەکات . بەلام پاش پاك بوونەوەی ئەوە ڕۆژووەکانی دەگێڕێتەوە بەلام نوێژەکانی ناکاتەوە بە ووتەیەی دایکمان عائشە (ڕەزای خوای لێبێت) کە دەفەرموێت : ((كنا نؤمر بقضاء الصوم ولا نؤمر بقضاء الصلاة))[3] . واتە (ئێمە لەسەردەمی پێغەمبەر (ﷺ) لە (حیض)دا بووین فەرمانمان پێدەکرا بە گرتنەوەی ڕۆژوو بەلام فەرمانمان پێ نەدەکرا بۆ کردنەوەی نوێژەکان) ئەم جیاوازیەش بۆ ئەو دوو عیبادەتە ئەوەیە کە نوێژ زۆر دووبارە دەبێتەوە واجب نەکراوە کە بگێڕرێتەوە لەبەر ناڕەحەتی و قورسێتی لەمەدا بەلام ڕۆژوو کاتەکەی فراوانە و زۆر ئاسانترە .

---

[1] مسلم (٣٠٢) في الحيض باب جواز غسل الحائض رأس زوجها وترجيله .

[2] رواه البخاري (٤٠٥/١) في الحيض باب ترك الحائضالصوم ومسلم (٧٩) في الإيمان .

[3] البخاري (٨٨/١) ، ومسلم (٢٧/٤) ، أحمد (٣٢/٦) ، أبو داود (٢٥٥) .

ج– حەرامە لەسەر ئافرەتان لە کاتی (حیض)دا کە دەست بدات لەموصحەفی قورئان بەبێ هیچ پەردەیەك وەکو کە خوای گەورە دەفەرموێت : ﴿لا یمسه إلا المطهرون﴾ (الواقعة:٧٩) . وە بەو نامەیەی کە پێغەمبەر (ﷺ) نووسیبووی بۆ (عمرو بن حزم) (رضي الله عنه) : ((لا یمس المصحف إلاّ طاهر))[٤] . ئەم حوکمە دەشوبهێنێت بە تەواتور چونکە خەڵك بەگشتی لایان پەسندە وە شێخی ئیسلام ابن تیمیة (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت : ئیمامی هەر چوار مەزهەبەکە کۆن لەسەر ئەوەی کە تەنها کەسێکی پاك دەست دەدات لە موصحەف بەڵام خوێندنی قورئان بۆ ئافرەتی (حیض) بەبێ دەست دانی لە موصحەف جێی جیاوازی بۆچوونی زانایانە وەئەوەی ڕەئێکی مام ناوەندی و گشتیترە . ئەوەیە کە قورئان نەخوێنێت گەر زۆر زەرور نەبێت بۆ نموونە ترسا گەر لەبەری بوو لەبیریبچێتەوە ئەوا دروستە .

د– حەرامە لەسەر ئافرەتی (حائض) کە طەواف بەدەوری کەعبەدا بکات ، بەو فەرموودەیەی پێغەمبەر (ﷺ) کە بە عائیشەی فەرموو کە چووبوە (حیض)ەوە لە کاتی حەجدا. (إفعلي ما یفعل الحاج ، غیر ألاّ تطوفي بالبیت حتی تطهري)[٥]. واتە : هەموو شتێك بکە کە حاجیەکان دەیکەن تەنها طەواف نەبێت ئەنجامی مەدە تاوەکو پاك دەبیتەوە .

هـ– هەر وەها حەرامە لەسەر ئافرەتانی (الحائض) کە بمێنێتەوە لەناو مزگەوتدا. بەڵام جائیزە کە لەناو مزگەوتدا تێپەڕێ بەبێ مانەوە تیایدا بەو فەرموودەیەی کە خاتوو عائیشە (ڕەزای خوای لێبێت) دەفەرموێت کە پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمووی (خاولیەکەم بدەرێ منیش ووتم کە لە حاڵەتی (حیض)دام فەرمووی خۆ (حیض)ەکەت لەدەستدا نییە . (رواه الحاکم) صحیح . وەهیچی تێدانییە گەر ئافرەتی (حائض) زیکرە شەرعییەکان بخوێنێت لە (لا إله إلاّ الله ، الله أکبر ، الحمد لله ، سبحان الله ، و دوعاو ویردە شەرعییەکانی بەیانیان و ئێواران و لەکاتی لەخەو هەستان و بەهەمان شێوە هیچ ڕێگرێك نییە لە ڕووی شەرعەوە کە کتێبی زانیارییە شەرعییەکان بخوێنێتەوە وەکو تەفسیر و فەرموودە و فقه و هیتد) تەواو . سودێك لەسەر حوکمی (الصفرة والکدرة) :– (الصفرة) شتێکە وەکو کێمێکی زەرد ، و(الکدرة) شتێکە وەکو ڕەنگی ئاوێکی پیسی بۆگەن ئنجا گەر ئەو (کدرة وصفرة)یە لەکاتی (عادة) لە ئافرەتەوە دەرچوو ئەوە حوکمی (حیض)ی هەیە و هەمان ئەو حوکمانەی پێشوو دەیگرێتەوە بەڵام گەر لەکاتی (عادة)دا نەبوو ئەوا هیچ شتێك نیەو بەڵکو ئافرەتەکە پاکە بەو فەرموودەیەی أم عطیة (ڕەزای خوای لێبێت) کە دەفەرموێت : ((کنا لانعد الکدرة والصفرة بعد الطهر شیئاً))[٦] واتە (ئێمە لەسەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) (کدرة و صفرة)[٧]مان بەهیچ دانەئەنا دوای پاك بوونەوە) رواه أبو داود و ئیمامی بوخاریش ڕیوایەتی کردووە بەبێ لەفزی (دوای پاك بوونەوە) وەئەمە حوکمی فەرموودەی پێغەمبەرە (ﷺ) هەیە لای زانایانی فەرموودە چونکە بێدەنگی پێغەمبەری (ﷺ) لەسەر بووە وە تێگەیشتنی ئەوە لەم فەرموودەیەدا هەیە کە پێش پاکبوونەوە لە (حیض) و کدرة و صفرة حوکمی (حیض)یان هەیە .

زانیاریەکیتر ، ئافرەت چۆن دەزانێت کۆتایی (حیض)ی هاتووە ؟ .

وەڵام : بەوەدا دەزانێت کە خوێنی نامێنێت وە ئەمەش دوو نیشانەی هەیە .... نیشانەی یەکەم : دابەزینی سپیایەك کە ئاوێکی سپییە دوای تەواو بوونی (حیض) دێت شێوەی لە ئاوی گەچ دەچێت وە لەوانەیە غەیری ڕەنگی سپیش بێت چونکە بۆی هەیە ڕەنگی بگۆڕدرێت بەپێی جیاوازی و بارۆدۆخی ئەو ئافرەتە . نیشانەی دووەم : ووشك بوونەوە . ئەویش ئەوەیە پارچەیەك لۆکە یان پەڕۆیەك دەخاتە ناو (فەرجی)یەوە دوای ئەوە دەری دەهێنێتەوە هیچ شتێکی پێوە نییە نە خوێن و نە (کدرة و صفرة) .

---

[٤] رواه الطبراني (الکبیر) (١٣٢١٧) ، الدارقطني (١٢١/١) ، البیهقي (٨٨/١) ، ابن الحبان (٦٥٥٩) .

[٥] رواه البخاري (٤٠٧/١) في الحیض ومسلم (١٢١١) في الحج .

[٦] رواه البخاري (٤٢٦/١) في الحیض وأبو داود (٣٠٧) في الطهارة .

[٧] الکدرة : وەکو ئاوی سپی بۆگەن . الصفرة : کێم .

٤- **چی پێویستە لەسەر ئافرەتی (حائض) لەدوای تەواو بوونی (حیض)ەکەی :-** پێویستە لەسەر ئافرەتی (حائض) کە لە (حیض)ەکەی تەواو بوو خۆی بشوات کە ئەم خۆشۆردنەی دەبێت نیەتی پاك بوونەوەی هەموو لاشەی لەدڵدا هەبێت لەبەر ئەم فەرموودەیەی پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی : ((گەر چوویتە (حیض)ەوە واز لەنوێژ بهێنە وە ئەگەر تەواو بوو خۆت بشۆ دوای ئەوە نوێژەکانت بکە (رواه البخاری) . تێبینی : دوای تەواو بوونی (حیض)ەکەی نوێژەکانی پێشووی ناگێڕێتەوە بە گوێرەی بەڵگەی شەرعی وە شێوازی خۆشۆردنەکەش بەم شێوەیە دەبێت کە نیەتی وابێت کە خۆی پاك بکاتەوە لە بێ نوێژی وە بڵێت (بسم الله) وە ئاو بکات بە هەموو لاشەیدا و ئاو دەکات بە قژیدا وە پێویست ناکات قژی بکاتەوە گەر بەسترابوو بەڵکو ئاو دەکات بەسەریدا وە ئەگەر بابەتی پاك کەرەوەی بەکارهێنا ئەوە شتێکی باشترە وە چاك وایە گەر لە پارچە لۆکەیەك میسك یان بۆنێکی خۆشی لێبدات و لەسەر فەرجی دابنێت دوای خۆشۆردن لەبەر ئەو فەرموودەیەی پێغەمبەر (ﷺ) ئاوا فەرمانی بە (أسماء) کرد (ڕەزای خوای لێبێت) (رواه مسلم) .

ئاگاداریەکی گرنگ . گەر ئافرەتی (حیض)دار یان لە حاڵەتی (نیفاس)دابوو پاك بویەوە پێش خۆر ئاوابوون ئەوا پێویستە لەسەری نوێژی نیوەڕۆ و عەسری ئەو ڕۆژە بکات وە ئەوەی پاك بوویەوە پێش خۆر هەڵاتن پێویستە لەسەری کە نوێژی ئێوارە و عیشا بکات دوای خۆشۆردنەکەی لەبەر ئەوەی کاتی نوێژی یەکەم دەمێنێ تاوەکو نوێژی دووەم لە کاتی بونی عوزردا شیخ الإسلام ابن تیمیة لە فتاویدا لە بەرگی (٢٢)لاپەڕە (٤٣٤)دا فەرموویەتی کە جمهوری زانایان لەسەر ئەوەن وەکو إمام مالیك و إمام شافیعی و إمام أحمد (ڕەحمەتی خوایان لێبێت) ، کە ئەگەر ئافرەتی (حائض) پاك بووەوە لە کۆتایی شەودا دەبێت نوێژی ئێوارە و عیشا بکات وە ئەگەر لە کۆتایی ڕۆژدا پاك بویەوە ئەوە دەبێت نوێژی نیوەڕۆو و عەسری ئەو ڕۆژە بکات هەروەها ئەمە بۆچوونی عبدالرحمن کوڕی عەوف و أبي هريرة و ابن عباس (ڕەزای خوایان لێبێت) چونکە کات لەنێوان هەموو دوونوێژێکدا هاوبەشە لە کاتی هەبوونی عوزردا ئنجا لەبەر ئەوە گەر لە کۆتایی ڕۆژدا پاك بویەوە ئەوە کاتی نوێژی نیوەڕۆ ماوە چونکە عوزری هەبوو ئەوە نیوەڕۆ دەکات ئنجا عەسر وە ئەگەر لە کۆتایی شەودا پاك بووەوە ئەوە کاتی ئێوارە ماوە ئەوە ئێوارە دەکات ئنجا عیشا بەڵام ئەگەر کاتی نوێژێك هاتبوو لەو کاتەدا (عادة)بوو یان حاڵەتی (نیفاس)ی بەسەردا هات ئەوا ووتەی هەڵبژاردە و بەهێز ئەوەیە : کە قەزا کردنەوەی ئەو نوێژەی لەسەر نیە کە کاتەکەی هاتبوو ئنجا ئەو حاڵەتانەی بەسەردا هات و ئەو نوێژەی نەکردبوو وە شیخ الإسلام ابن تیمیة (ڕەحمەتی خوای لێبێت) لە مجموع فتاویدا لە بەرگی (٢٣) لاپەڕە (٣٣٥)دا لەم بارەیەوە دەفەرموێت : ئەوەی ئاشکرا بێت بەبەڵگەی مەزهەبی إمام أبو حنیفە و إمام مالكدا ئەوەیە کە هیچی لەسەر نیە . چونکە گێڕانەوەی پێویستی بە فەرمانێکی تازە هەیە وە هیچ فەرمانێك نیە کە پێویستی بکات لەسەری ئەو نوێژە بگێڕێتەوە چونکە درەنگ کەوتنی ئەو نوێژە ئاسایە و دەستەڵاتی ئەوی تێدا نیە بەڵام کەسێکی خەوتوو یان لەبیری چووبێت هەر چەندە ئەمانیش دەسەڵاتیان نەبوو بەڵام دوایی نوێژەکە دەکەنەوە ئەو قەزاکردنەوەی نیە بەڵکو ئەوە کاتی ئەو نوێژەیە کە دەیکات بۆ کەسێك کە خەبەری دەبێتەوە وە یان بیری دەکەوێتەوە تەواوە .

دووەم : الإستحاضة :

١- **حوکمەکانی (الإستحاضة)** :- {الإستحاضة} :بریتیە لە ڕژانی خوێن کە لەکاتی خۆیدا نەبێت وەکو {نزیف} لە دەمارێکەوە کە پێی دەوترێ (العازل) وە ئافرەتی (المستحاضة) حاڵەتەکەی جۆراو جۆرە چونکە خوێنی (عادة) و خوێنی (الإستحاضة) لەیەك دەچن ئەگەر خوێنەکەی بەبەردەوامی دەهات یان زۆرینەی کات بوو ئەوە چۆن دەزانین کە کامیان (حیض) وە کامەیان (الإستحاضة)یە چونکە (الإستحاضة) نوێژ و ڕۆژووی بۆ واز لێ ناهێنێت چونکە (الإستحاضة) حوکمی پاکێتی هەیە).

وەلەسەر ئەمە (مستحاضة) سێ حاڵەت هەیە :-

حاڵەتی یەکەم :- ئەوەیە کە (عادة)یەکی ناسراوی خۆی هەبێت پێش ئەوەی حاڵەتی (إستحاضة)ی بەسەردا بێت ، بەوەی کە پێش (إستحاضة) بۆ نموونە پێنج یان هەشت ڕۆژ (عادة) بووبێت : لەسەرەتای مانگدا یان ناوەڕاستی مانگ ، وەژمارەی ڕۆژەکانی (عادة) و کاتەکەی دەزانێت وەلەم ڕۆژانەی کە دیاری کراوە واز لە نوێژ و ڕۆژوو دەهێنێت ، وەئەمە حوکمی (حیض)ە ، وەکە ڕۆژەکانی تەواو بوو خۆی دەشوات و نوێژەکانی دەست پی دەکاتەوە ، وە دوای ئەمە ئەگەر خوێن هەبوو ئەوەی خوێنی (إستحاضة)یە ، بەو فەرموودەیەی کە پێغەمبەر (ﷺ) بە أم حەبیبەی فەرموو (بمێنەرەوە بەقەد ئەوەی کە پێشتر چەند (عادة) دەبوویت ، پاشان خۆت بشۆ و نوێژ بکە) رواە مسلم ، وە بەو فەرموودەیەی کە بە فاطمەی کچی أبی حبیش فەرموو کە پرسیاری لێ کرد فەرمووی (بەڵکو ئەوە دمارێکە و (حیض) نییە) .

حاڵەتی دووەم :- ئەگەر (عادة)یەکی ناسراوو دیاریکراوی نەبوو بەڵام خوێنەکەیان جیاواز بوو ، کە هەندێ لە خوێنەکەی سیفەتی (حیض)ی پێوەبوو ، بەوەی کە ڕەنگی ڕەش یان لێڵە یان بۆنێکی ناخۆشی هەیە ، وەهەندێکی سیفەتی (حیض)ی پێوەنییە . بەوەی کە ڕەنگی سورە و بۆنی نییە و لێڵ نییە . ئالەم حاڵەتەدا حسابی ئەو خوێنەی کە سیفەتی (حیض)ی پێوەیە بە (عادة) حساب دەکرێت ، کاتی بۆ ڕادەگیرێت لەو کاتەدا واز لە نوێژ و ڕۆژوو دەهێنێت ، وەدوای ئەمە حسابی (إستحاضة)ی بۆ دەکرێت ، وەلە کاتی تەواو بوونی ئەو خوێنەی کە سیفەتی (حیض)ی هەبوو خۆی دەشوات نوێژ دەکات و ڕۆژوو دەگرێت وەلەم حاڵەتەدا پاك بۆتەوە ، بەو فەرموودەیەی کە پێغەمبەر (ﷺ) بە فاطمەی کچی حبیشی فەرموو کە (ئەگەر (حیض) بێت ئەوە خوێنەکەی ڕەش و ناسراوە ، ئەوە واز لە نوێژ بهێنە ، بەڵام ئەگەر وانەبوو ئەوا دەست نوێژ بگرەو نوێژەکانت بکە) أبو داود و نسائي و صححە وابن حبان والحاکم ، وە ئەمە ئەوەی لێ تێدەگەین کە (مستحاضة) بە جۆری خوێنە کەوا دەناسرێتەوە .

حاڵەتی سێهەم :- ئەگەر (عادە)یەکی ناسراوی نەبوو یان سیفەتێکی وای نەبوو کە لە (حیض)ەکە جیا بکاتەوە . ئەوا لەم حاڵەتەدا حسابی زۆرینەی ڕۆژەکانی (حیض) بۆ خۆی دەکات کە شەش یان حەوت ڕۆژە لە مانگێکدا . چونکە بە شێوەیەکی گشتی ئافرەتان کاتی (حیض)یان ئەوەندەیە . بەبەڵگەی ئەو فەرموودەیەی پێغەمبەر (ﷺ) کە بەحمنەی کچی جەحشی فەرموو (کە ئەوە شەیطانە و شەش یان حەوت ڕۆژ لە (حیض)دا دەبیت ، دوای ئەو کاتە خۆت بشۆ . ئنجا کە (إستقأت) ئەوا بیست و سێ ڕۆژ یان بیست چوار ڕۆژ نوێژ بکەو ڕۆژوو بگرە ، وە ئەوە بەستە و بەردەوام ئەوە بکە کە ئافرەتانی تر لە کاتی (حیض)دا دەیکەن) رواە الخمسة وصححە الترمذي ، ئەوەی کە تێ دەگەین لەوانەی پێشتر باسکرا . ئەوەیە ئەو ئافرەتە چۆن لەسەر (عادة) ڕاهاتبوو ئەوە بە پێی ئەوە حیساب بۆ خۆی دەکات . وەئەوەشی کەدیاری کراو بوو ئەوە ئیش بەوە دەکات . وە ئەوەشی کە دیاری کراو نەبوو یان ڕاهاتنەکی تەواو نەبوو ئەوا شەش ڕۆژیان حەوت ڕۆژ ڕادەگرت وە بەوەش کۆکردنەوە لەنێوان هەرسێ ئەو سوننەتەدا دەکات کە لە پێغەمبەرەوە (ﷺ) هاتووە لەسەر (مستحاضة) . وە شیخ الإسلام إبن تیمیة (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت ئەو نیشانانەی کە باس کراون شەش یان (عادة)یە چونکە (عادة) یەکێکە لە بەهێزترین نیشانەکانێتی ، لەبەر ئەوە بنەمای دەستپێکردنی (حیض)ە . وەیان خوێنەکە ناسراوە ، چونکە خوێنی ڕەش و لێڵ و بۆن ناخۆش نیشانەیەکی زۆر دیار ترە لە خوێنی سورەکە (حیض) بێت ، وەیان ئەوەی حساب بۆ گشتێتی (عادة)ی ئافرەتان بکرێت . لەبەر ئەوە بنچینە ئەوەیە کە تاك لەسەر زۆرینەو کۆحیسابی بۆ بکرێت وە ئەم سێ نیشانانە بەڵگەی سوننەتیان لەسەرە وە بە واقیعی سەلمێنراوە . وە کۆمەڵە نیشانەیەکی تریشی باس کردووە بەڵام لە کۆتاییدا دەفەرموێت بە هێزترین وتەکان ئەوەیە کە ئەو نیشانانەی کەلەسەرەوە باسکران کەلە سوننەتدا هاتوون وەغەیری ئەوانە لە غو دەکاتەوە .

٢- چی پێویستە لەسەر (مستحاضة) لە کاتێکدا کە حوکمی پاکێتی دەبێت :-

أ:- پێویستە لەسەری کە خۆی بشوات ل کۆتایی ئەو (عادة)یەدا کە بەو شێوانەی پێشوو باس کران .

ب:- فەرجی دەشوات بۆ ئەوەی چی لەسەرە پاك بێتەوە لە کاتی نوێژەکاندا . وە پارچە لۆکەیەکی لەسەر دابنێت یان شێوەی لۆکەوە بەتوندی رایگرێت بۆ ئەوەی لێی نەبێتەوە ئنجا دەست نوێژ بگرێت کە کاتی نوێژ هات بەو فەرموودەیەی کە لە بارەی (مستحاضة)وە هاتووە کە دەفەرموێت (واز لە نوێژەکانی دەهێنێت لە رۆژەکانی (عادة)دا ئنجا کە ئەو رۆژانە تەواو بوو خۆی دەشوات و دەست نوێژ بۆ هەموو نوێژێك دەگرێت) رواه أبو داود و ابن ماجة والترمذي وقال حديث حسن .

سێهەم : (النیفاس)

(النیفاس) پێناسەکەی و ماوەکەی (النیفاس) : بریتیە لەو خوێنەی کە لە رەحمی ئافرەتەوە دێت لە کاتی منداڵبووندا وە پاش منداڵ بوونیش وە ئەمە ئەو خوێنەیە کە لەکاتی سکپڕیدا پەنگی خواردۆتەوە وە هەر کەمنداڵەکەی بوو خوێنەکە ووردەوردە دێتە دەرەوە وە ئەو خوێنەی کە دەبینرێت پێش منداڵ بوون لەگەڵ ئەوەی نیشانەی ئەوەیە کە منداڵ بوونە کە نزیك بۆتەوە ئەو خوێنە بریتیە لە (النیفاس) وە هەندێ لە (فقهاء) تایبەتیان کردووە بە دوو رۆژ یان سێ رۆژ پێش منداڵ بوون وە زۆر جاریش سەرەتاکەی لە کاتی منداڵ بووندایە ئەوەی کە پێی بووترێت سکپڕبوون بریتیە لەوەی ئاکامی دروستبوونی کۆرپەلەی تێدابێت وە کەمترین ماوە بۆ دروست بوونی مرۆڤــ (٨١) رۆژە وە زۆر جاریش (٣) مانگە وە ئەگەر لەباری چوو پێش ئەم ماوەیە خوێنیشی لەگەڵدابوو ئەوا هیچ گرنگیەکی نییە وە واز لەنوێژ و رۆژوو بۆ ئەو خوێنە ناهێنرێت چونکە خوێنێکی خراپە وە یان نەزیفە وە حوکمی وەکو حوکمی (مستحاضة) وایە . وە زۆر ترین ماوەی (النفاس) بە گشتی (٤٠) رۆژە لە رۆژی منداڵبوونەوە یان دووسێ رۆژیش پێش منداڵبوونەکە وەکو لە پێشتردا باس کرا بەو فەرموودەیەی أُم سلمة (رەزای خوای لێبێت) لەسەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) ئافرەتی (النفساء) (٤٠) رۆژ وازی لە نوێژ و رۆژوو دەهێنا . رواه الترمذي . وەلەسەر ئەوە ئەهلی عیلم کۆڕان هەر وەکو الترمذي و غەیری ئەویش باسیان کردووە وەهەچ کاتێك پاکبووەوە پێش (٤٠) رۆژەکە بەوەی کە خوێنی نەما ئەوا خۆی دەشوات و دەست دەکاتەوە بە نوێژ) چونکە بە مەرج نەگیراوە کە (٤٠) رۆژ بێت وە کاتی دیاریکراو نییە بۆ کەم ترین کاتی وە ئەگەر (٤٠) رۆژەکە تەواو بوو وە خوێنەکەی هەر بەردەوام بوو وا رێکەوت کە دوای ئەو (٤٠) رۆژە (عادة)ی بوو ئەوە هەر بەردەوام دەبێت لەسەر نەکردنی نوێژ و رۆژووی وە ئەگەر کاتی (عادة)نەبوو ئەو (الإستحاضة)یە وازی لە نوێژو رۆژوو بۆ ناهێنرێت ، وەئەگەر لە (٤٠) رۆژەکە زیادی کردبوو بەبێ ئەوەی کە کاتی (عادة)ی بێت بەڵام بەردەوام نەبێت ئەوا شوێنی جیاوازی بۆچوونی زانایانە.

هەندێ ئەحکامی تایبەت بە (النیفاس)وە . حوکمەکانی (النیفاس) وەکو حوکمەکانی (حیض) وایە وەکو :

١- حەرامە جیماع کردن لە حاڵەتی (نیفاس)دا هەروەکو چۆن حەرامە لەکاتی (حیض)دا بەڵام جائیزە لەزەت لێوەرگرتنی بە بێ جیماع کردن .

٢- حەرامە لەکاتی (نیفاس)دا نوێژ بکات و بەرۆژوو ببێت یان تەواف بکات هەروەکو حاڵەتی (حیض) .

٣- حەرامە لەکاتی (النیفاس)دا دەست دان لە قورئان و خوێندنەوەی مەگەر ترسی لەبیرچوونەوەی هەبێت .

٤- واجبە لەسەر ئافرەت دوای حاڵەتی (النیفاس) کەرۆژووی رەمەزانی بگرێتەوە هەروەکو لە حاڵەتی (حیض)دا هەر وایە .

٥- واجبە لەدوای تەواو بوونی (النیفاس) ئافرەت خۆی بشوات هەروەکو چۆن لەدوای (حیض)یشدا واجبە لەسەری وە بەڵگە لەسەر ئەمانە .

<u>بەڵگەی یەکەم</u> :- لە أم سلمة (رەزای خوای لێبێت) دەفەرموێت : لەسەردەمی بێغەمبەر (ﷺ) ئافرەتی (النفساء) (٤٠) رۆژ دەمایەوە (رواه الخمسة) هەروەها ابن تيمية (رەحمەتی خوای لێبێت) لە (المنتقى) مجلد (١) لاپەرە (١٨٤)دا

دەفەرموێت : مانای ئەو فەرموودەیەی کە دەفەرموێت : فەرمانمان پێدەکرا کە (٤٠) بمێنینەوە بۆ ئەوەی نەوەکو هەواڵەکە درۆبێت و وانەبێت و دووبارە خوێن هەبێت چونکە بە گشتی ناگونجێت کە ئافرەتانی سەردەمێك (نیفاس) و (حیض)ی وەکو یەك بن ،

بەڵگەی دووەم :- هەر کە أم سلمة (ڕەزای خوای لێبێت) فەرموویەتی کە لە ئافرەتانی خێزانانی پێغەمبەر (ﷺ) (٤٠) ڕۆژ دەمانەوە لە حاڵەتی (نیفاس)دا وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرمانی پێ نەدەکردن کە نوێژەکانیان بگێڕنەوە رواه أبو داود . سوودێك : ئەگەر خوێنی (النفساء) پێش (٤٠) ڕۆژەکە نەماو خۆی شۆرد و دەستی کرد بە نوێژەکانی بەڕۆژوو بوو دوای ئەوەی دوو بارە خوێنی هەبوو پێش (٤٠) ڕۆژەکە ئەوە ووتەی ڕاست ئەوەیە کە دووبارە حاڵەتی (النفاس)ە و دەبێت چاوەڕوان بێت تا نامێنێت وە ئەو ڕۆژووەی کە لەو کاتەدا گرتوویەتی کەوا دیاربوو کە پاك بۆتەوە ئەوا دروستە و نایان گێڕێتەوە بڕوانە (مجموع الفتاوی شیخ محمد إبراهیم) مجلد (٢) لاپەڕە (١٠٢) وە (فتاوی شیخ بن باز) (حاشیة ابن قاسم علی شرح الزاد١–٤٠٥) وە {رسالة في الدماء الطبيعية للنساء کە دانانی شیخ محمد بن صالح العثيمين} وە {فتاوی السعدية لاپەڕە ١٣٧} سوودێکی تر : شیخ عبد الرحمن بن سعدی (ڕەحمەتی خوای لێبێت) دەفەرموێت دەرکەوتن لە باسکردنی ئەم حاڵەتانەدا کە خوێنی (النيفاس) هۆکەی منداڵبوونە ، وە خوێنی (إستحاضة) خوێنێکە لە تووشبوونەوە یان نەخۆشیەوە وە یان هاوشێوەی ئەوانە وە خوێنی (حیض) ئەوە خوێنی ڕاستەقینەیە خوای گەورەش زاناترە . بڕوانە کتێبی (إرشاد أولي الأبصار والألباب) لاپەڕە(٢٤)

حوکمی خواردنی حەب : بۆ ڕێگرتن لە (حیض) :

دیارە ئەمە ئەگەر زیانی بۆ لاشەی ئافرەتەکە نەبێت ئەوا دروستە ، بەڵام ئەوەی سەلمێنراوە کە زەرەری هەیە چونکە ئەو خوێنە سروشتی‌یە و دیارە هەموو شتێکی سروشتی کە ڕێی لێ بگیرێت بەشی خۆی زەرەری دەبێت وە زانایان نەیان فەمووە کە حەرام بێت بەڵام فەموویانە کە خواردنی چاك نی‌یە .

حوکمی لەباربردنی منداڵ :-

خوشکی موسوڵمانم تۆ لە شەرعی خوای گەورەدا بە ئەمین دانراوی لەسەر ئەو دروست کراوەی خوای گەورە و باڵادەست لە ڕەحمی تۆدا دروستی کردووە لەبەر ئەوە مەیشارەرەوە و لەناوی مەبە . خوای گەورە دەفەرموێت ﴿ولا يحِل لهن أن يكْتمن ما خلَق اللّه ِفِي أرحامِهِن ِإن كُن يؤمِن ِباللّهِ والْيومِ الآخِرِ﴾ (البقرة:٢٢٨) واتە : حەڵاڵ نی‌یە بۆیان کە ئەوەی خوای گەورە لە ڕەحمیاندا درووستی کردووە بیشارنەوە ئەگەر باوەڕیان بە خواو ڕۆژی دوایی هەیە ، هەوڵ مەدە لەبار خۆتی بەریت ئنجا بەهەرچی ڕێگایەك بێت چونکە خوای گەورە ڕێی داوی بەشکاندنی ڕۆژوو لە ڕەمەزاندا گەر ئەو ڕۆژووە ناڕەحەتی هەبوو لەسەرت لەکاتی سك پڕبووندا یان ئەو ڕۆژووە زیانی بۆ کۆرپەلەکەت هەبوو . گەر ئەو کۆرپەلەیە گەیشتبووە ئەوەی کە ڕۆحی تێدابێت ئەوە ئەو لەباربردنە حوکمی کوشتنی نەفسێکی هەیە کە خوای گەورە حەرامی کردووە تەنها بەحەق نەبێت ، وەلەسەر ئەمەش حوکمەکانی بەرپرسیارێتی لەسەر دادەبەزێت لە ڕوانگەی دانی باجەکەی بەوردی بەپێی وردەکاریەکانی کە فیدیەکەی چەند بێت وە یان لە ڕوانگەی دانی کەفارەت لەلایەن هەندێ زانایانەوە ، کە ئەویش ئازاد کردنی بەندەیەکی موسوڵمانەوە ئەگەر نەبوو . ئەوا بەڕۆژوو بوونی دوومانگ لەسەر یەك ، وە هەندێ لە زانایان ناویان بەوە بردووە کە زیندەبەچاڵێکی بچووکە ، شیخ محمد بن إبراهيم (ڕەحمەتی خوای لێبێت) لە (مجموع الفتاوی)ی خۆیدا (١١–١٥١) (هەوڵ دان بۆ لەباربردنی منداڵ ئەگەر ژیانی تێدابوو ئەوە شەرعی نی‌یە و حەرامە بەڵام ئەگەر زانرا ئەو منداڵە مردووە ئەوە دروستە .... هەروەها (مجلس هيئة كبار العلماء السعودية) ژمارە (١٤١) بەرواری (١٤٠٧/٦/٢٠) بڕیاری لەسەر ئەم خاڵانەی خوارەوەداوە لەو بارەیەوە کە بریتی‌یە لە :–

١- حەرامە لەبار بردنی کۆرپەلە لە هەموو کاتێکدا مەگەر هۆکارێکی شەرعی هەبێت یان حاڵەتێکی زۆر ناڕەحەت هەبوو .

٢- گەر لە قۆناغی یەکەمدابوو لەوەی (٤٠) ڕۆژەکە بوو وە ئەو لەباربردنە لەم حاڵەتەدا ترسی ئەوە بوو بۆ بەڕێوەبردنی منداڵ بوویان ترسی ئەوە بوو کە بترسن لە وەی کە نەتوانێت بەخێویان بکات یان ترسی پاشەڕۆژیان بوو یان بۆ ئەوەی کە ئیتر منداڵیان پێویست نییە ئەمانە هاوشێوەی ئەمانەیە هیچیان دروست نییە و حەرامە .

٣- دروست نییە سکەکە لەناو ببرێت گەر لە قۆناغی (علقة)دا بوو یان لە قۆناغی (مضغة)دابوو مەگەر لیژنەیەکی پزیشکی پسپۆڕ و جێی متمانە ڕایان وابێت کە مانەوەی ئەو سکە زیانی گەورەی بۆ سەر سەلامەتی ئەو دایکە هەبێت بەوەی کە ترسی ئەوەیان هەبێت کە تیاچوونی دایکەکەی بەدواوە بێت دوای ئەوەی هەموو ڕێگەچارەیەکی بۆ گیرابێتە بەر و هیچ ئەنجامێکی نەبووبێت لە دوور خستنەوەی ئەو مەترسیانە .

٤- دوای قۆناغی سێهەم لە دوای تەواو بوونی چوار مانگی (سك پڕی) حەڵاڵ نییە و حەرامە لەباربردنی تاوەکو کۆمەڵێك لەپسبۆڕانی پزیشکی متمانە پێکراو بڕیاری ئەوە دەدەن کە مانەوەی کۆرپەلەکە دەبێتە هۆی مردنی دایکەکە وە ئەمەش دوای ئەوەی هەموو ڕێگایەك گیرابێتە بەر بۆ ڕزگارکردنی وە کە ڕێگە دراوە بە لەبار بردنی منداڵ بەم مەرجانەی سەرەوە ، بۆ نەهێشتنی زیانێکی گەورەترە و بەدەست هێنانی گەورەترین بەرژەوەندی ، وە کە (مجلس هيئة كبار العلماء السعودية) بڕیاری ئەمەی داوە بەم مەرجانە وەلەگەڵ ئەوەشدا بەوەی کە تەقوای خوای گەورە بکرێت وە دڵنیای بکرێت لەم هۆکارانە . هەروەها لە (رسالة في الدماء الطبيعية للنساء) لاپەڕە (٦) کە نووسراوی (محمد بن صالح العثيمين)ە (ڕەحمەتی خوای لێبێت) : دەفەرموێت گەر مەبەست لەو لەباربردنە بۆ لەناو بردنی بێت . ئەمە ئەگەر دوای ئەوەبێت کە ڕۆح کرابێت بەبەریدا . ئەوە حەرامە و هیچ گومانێکی تێدا نییە . چونکە ئەوە کوشتنی بە ناحەقە . وە بەناحەق کوشتنیش حەرامە بە قورئان و سوننەت و إجماع ، هەروەها إمام ابن جوزی لە کتێبی (أحكام النساء)دا لاپەڕە (١٠٨-١٠٩) دەفەرموێت : مادام جێبەجێ کردنی نکاح بۆ بەدەست هێنانی منداڵە . وەلەهەموو ئاوێکیش منداڵ دروست نابێت ، ئنجا ئەگەر لە ئاوەکە منداڵ دروست بوو ئەوە ئەو مەبەستە دێتە دی لەبەر ئەوە بە ئەنقەست لەباربردنی پێچەوانەی مەبەستی پاکە ، چونکە گەر لەباربردنەکە لەسەرەتای سك پڕبووندا و پێش ڕۆحکردن بەبەریدا بوو ئەوا تاوانێکی زۆر گەورەیە ، چونکە بەرەو تەواوێتی و ڕۆحکردن بەبەریدا دەچێت . هەرچەندە تاوانی لەوە کەمترە کە ڕۆح کرابێت بەبەریدا چونکە ئەگەر بەئەنقەست ئەو کۆرپەلەیە لەناو ببرێت کە ڕۆحی تێدایە . ئەوە وەکو کوشتنی ئیماندارێك وایە ، وە خوای گەورە دەفەرموێت : ﴿وَإِذَا الْمَوؤودَةُ سُئِلَتْ * بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ (التكوير:٨-٩) واتە : ئەو ڕۆژەی کە کۆرپەلەکان پرسیاریان لێدەکرێت بە چی تاوانێك لەناو بران . لەبەر ئەوە خوشکی موسوڵمان لە خوای گەورە بترسە و خۆت بپارێزە لە بەزاندنی سنوورەکانی خوای پەروەردگار . وە خۆت مەدە لەم تاوانە گەورەیە بە هەرچی مەبەستێك بێت . وەهەڵمەخەڵەتێ بە ڕاگەیاندنە سەرلێشێوێنەکان یان دابونەریتی خراپەکاران کە نەلەگەڵ دین و نە لەگەڵ عەقڵدا ناگونجێن ..

مافی بڵاوکردنەوەی پارێزراوە بۆ سایتی بەهەشت

www.ba8.org